

פזילה: מאת ד"ר מרים ארנברג

פזילה הינה מצב בו שתי העיניים אינן מביטות לאותה נקודה. עין אחת מביטה למטרה בדרך כלל, בעוד העין השניה מביטה לכיוון אחר. ההערכה היא כי 3-5% מכלל האוכלוסייה סובלים מפזילה.

ניתן לתאר את הפזילה לפי הכיוון שלה:

אקסוטרופיה (exotropia) - פזילה של העין החוצה מהמרכז.

איזוטרופיה (esotropia) - פזילה של העין פנימה, לכיוון האף.

היפרטרופיה (hypertropia) - פזילה של העין כלפי מעלה

היפוטרופיה (hypotropia) - פזילה של העין כלפי מטה. (שני סוגי הפזילות האחרונים פחות נפוצים)

קיימות מגוון סיבות הגורמות לפזילה. פזילה יכולה להיות מולדת (לעיתים מופיעה בבני משפחה במשך כמה דורות, סב- אבא- ילד), או נרכשת. כמו כן פזילה יכולה להופיע בילדות או בחיים הבוגרים. פזילה נרכשת יכולה להופיע לאחר טראומה באזור הפנים או הארובה, לאחר מחלה ויראלית, וכן כתופעה משנית לגידול או לחץ תוך גולגלתי גבוה ועוד.

קיימים גם דפוסים מיוחדים של פזילה, שהינם מולדים או נרכשים כגון תסמונת דואן (Duane's syndrome), תסמונת בראון (Brown's syndrome).

האם פזילה קשורה לראייה ירודה?

תלוי בסוג הפזילה. לעיתים יש פזילה שהינה מתחלפת, כלומר הפזילה נראית לעיתים בעין ימין ולעיתים בעין שמאל. במצב כזה ייתכן שהראיה תהיה תקינה בכל עין. אך לעיתים יש מצב שבו עין אחת פוזלת מרבית הזמן או כל הזמן, ואז עלולה להיווצר אמבליופיה (עין עצלה).

בילדים ייתכן גם מהלך הפוך: עין עצלה, שרואה לא טוב, עשויה לפתח פזילה.

אילו ילדים עשויים לפתח פזילה?

פזילה מתרחשת לעיתים קרובות אצל ילדים שהם בריאים לחלוטין, ללא שום בעיית עיניים או בעיית בריאות אחרת.

תיתכן פזילה שהינה משנית לרוחק ראייה גבוה (היפראופיה). הגישה לפזילה כזו הוא לנסות ולהתאים בשלב ראשון משקפיים לילד. במקרה כזה, הפזילה עשויה להשתפר חלקית בלבד על ידי המשקפיים או שתתוקן במלואה על ידי המשקפיים.

תתכן פזילה במשפחות עם נטייה גנטית לפזילה. כלומר משפחות שיש בהן מספר בני משפחה עם פזילה.

פזילה יכולה לקרות גם בהקשר למחלות רקע ספציפיות. קיימת שכיחות גבוהה יותר של פזילה בקרב מטופלים עם שיתוק מוחין (CP), תסמונת דאון, הידרוצפלוס, גידול מוחי ועוד.

אילו מבוגרים עשויים לפתח פזילה?

מבוגרים שעברו שבץ מוחי, תאונה, או טראומה עם פגיעה באזור הפנים או פגיעה מוחית עשויים לפתח פזילה. מטופלים עם בעיות נוירולוגיות שונות או מבוגרים הסובלים מהפרעות בבלוטת התריס (תירואיד).

כיצד מטפלים בפזילה?

מטרת הטיפול בפזילה הינה לשפר את מנח העיניים ולאפשר לשתי העיניים לעבוד ביחד. סוג הטיפול תלוי בגורם לפזילה, בגודל הפזילה, בסוג הפזילה ועוד. הטיפול עשוי לכלול משקפים, תרגילי עיניים, תוספת פריזמה ו/או ניתוח שרירי העיניים. במקרה של עין עצלה עדיף לטפל בבעיה זו לפני ביצוע ניתוח לתיקון הפזילה.

איך מבוצע ניתוח פזילה? האם יש צורך באשפוז?

ניתוח לתיקון פזילה נעשה בהרדמה כללית. על פי רוב, המטופל משוחרר לביתו עוד באותו יום, מספר שעות לאחר שהתעורר מההרדמה. ללא חבישה על העין/יים.

משך הניתוח תלוי במספר השרירים שיש לנתח.

ההגיון שעומד בבסיס הניתוח לתיקון פזילה הוא חיזוק או החלשה של השרירים המושכים את העיניים ומאפשרים הסתכלות לכוונים שונים. אם, לדוגמא, יש לנבדק איזוטרופיה (פזילה פנימה) – המנתח ישקול להחליש את השריר/ים שמושכים את העיניים פנימה על מנת לאפשר לעיניים להתיישר. לחילופין - אפשר לשקול לחזק את השריר/ים שמושכים את העיניים החוצה.

האם ניתוח פזילה מסוכן?

ככל הליך כירורגי, גם בניתוח פזילה יש סיכונים. הסיכונים הנפוצים ביותר הם פזילה שאריתית (כך שגם לאחר הניתוח תישאר עדיין פזילה מסויימת) או תיקון יתר של הפזילה וראייה כפולה. על פי רוב, אם מתפתחת ראייה כפולה לאחר ניתוח פזילה, היא זמנית; עם זאת, גם ראייה כפולה מתמשכת הינה אפשרית. קיימים גם סיכונים חמורים יותר אך הם נדירים. סיכונים אלה כוללים סיבוכי הרדמה, זיהום, דימום, היפרדות רשתית, וירידה בראייה. אצל רוב האנשים רואים שיפור משמעותי במנח העיניים לאחר ניתוח אחד. לפעמים הניתוח מצליח חלקית ויש צורך בניתוח נוסף. שינויים במנח העין עלולים להתרחש גם זמן רב לאחר הניתוח הראשוני המוצלח.

עד כמה כואב ניתוח פזילה? איזה טיפול נדרש לאחר מכן בבית? מתי אפשר לחזור לשיגרה?

הכאב וחוסר הנוחות לאחר ניתוח שרירי העיניים הוא בדרך כלל לא חמור. התלונות הנפוצות ביותר הן תחושת משיכה/לחץ בעיניים ותחושת גוף זר בעין. תסמינים אלה נמשכים בדרך כלל ימים מועטים. תרופות נגד כאבים (אקמול/ אופטלגין/אדוויל וכד') מסייעות בהפחתת הכאבים ואי הנוחות. בנוסף, המנותח מקבל טיפות עיניים להמשך טיפול בבית. למרבית החולים יש אודם על גבי לובן העין שנעלם לאיטו לאחר כמה שבועות. רוב החולים חוזרים לפעילות מלאה (בית ספר/עבודה) לאחר כשבוע עד שבועיים. מומלץ להימנע משחייה בים/בריכה ומשהייה בסאונה. כמו כן מומלץ להימנע מפעילות גופנית מאומצת במשך כ-6 שבועות לאחר הניתוח.

מי מטפל בבעיית פזילה במבוגרים?

רופאי העיניים שהוכשרו לנתח פזילה הם ברובם רופאי עיניים לילדים והם מטפלים בבעיות פזילה בכל הגילאים. מבוגרים רבים עם פזילה מופתעים להימצא בחדר הבדיקה כשמסביבם תינוקות וילדים, אך זוהי הכתובת הנכונה גם עבורם, מאחר ולרופאי העיניים לילדים יש ניסיון רב והכשרה בניתוחי פזילה גם לילדים וגם למבוגרים.